Kiadja: Chábád-Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Alapítvány 29. évfolyam 9. szám Ára: 330 Ft ב״ה

GutSábesz

גוט שבת

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:01 כ״ו חשון תשפ״ז 2026. 11. 6. פרשת חיי שרה Szombat kimenetele: 17:06

CHESVÁN 29.

2008: a mumbai terrortámadás során meggyilkolták a helyi Chábád-házat vezető Holtzberg házaspárt és négy ott tartózkodó zsidó vendéget.

KISZLÉV 3.

P.i.e 139: Miután legyőzték a görög seregeket, a hasmóneusok megtisztították a Szentélyt az ott felállított bálványoktól. (*Megilát Táánit*, 9. fejezet)

KISZLÉV 3.

1757: Kamenyec-Podolszkij érseke elrendelte a zsidó könyvek elégetését, ám váratlan bukása miatt a rendeletet visszavonták, és a könyvek megmenekültek.

ÜZENET

„A férjemmel azért küldtek minket erre a világra, hogy a nap 24 órájában, a hét minden napján segítsünk a rászorulókon…"

Chájá Muská Schneerson

A TÉL A MI IDŐNK

STEINER ZSÓFIA

„De semmi mezei növény sem volt a földön és semmi mezei fű sem sarjadt még, mert nem bocsátott esőt az Örökkévaló Isten a földre […] De köd szállt föl a földről és megáztatta a föld egész színét."

(*1Mózes* 2:5–6.)

Idén november 11-án köszönt be tisri hónap, és ezzel a zsidó számítás szerinti tél, amit a Talmud az „esők időszakának" *(jemot hágesámim)* nevez. A Lubavicsi Rebbe, az áldott emlékű Menáchem Mendel Schneerson rabbi azt tanította, hogy a naptár több, mint az idő mérésének eszköze: belső életünk és Teremtőnkhöz fűződő kapcsolatunk alakulását is tükrözi.

Felszálló pára

Mint mondta, a napfény és az eső egyaránt nélkülözhetetlen az élethez, ám lényeges különbség van közöttük. A napfény egyoldalú ajándék felülről, míg az eső a földről felszálló párából keletkezik. A föld tehát maga is részt vesz az eső létrehozásában, a nap energiájának felhasználásával.

Ugyanez igaz az emberi lélekre is, tanított a Rebbe. Mindent az Örökkévalótól kapunk, spirituális táplálékunk azonban érkezhet közvetlen isteni ajándékként, mint a napfény, vagy saját erőfeszítéseink eredményeként, mint az eső. Mindkettőre szükségünk van. A magasabb rendű igazságot csak befogadhatjuk, ám ahhoz, hogy egy tanítás személyiségünk részévé váljon, belülről is fakadnia kell.

A lélek évszakai

Niszántól tisriig a nap időszakát éljük. Peszáchkor az egyiptomi kivonulást, sávuotkor a tóraadást ünnepeljük: az isteni beavatkozás nagy pillanatait.

Az esők időszakát ezzel szemben az emberi kezdeményezés jellemzi. Tisri a tsuvá, az önvizsgálat és a változás ideje. Erre a félévre esik chánuká és purim is, két rabbinikus eredetű ünnep, amelyet az ember kezdeményezett, válaszul az isteni gondviselésre.

A zsidó naptárban a nyári hónapok hossza állandó, a téli chesván és kiszlév lehet teljes vagy hiányos. Ez is a lélek évszakait tükrözi. Az isteni igazság változatlan és tökéletes, emberi kezdeményezéseink viszont hol sikeresek, hol hiányosak.

Ebben rejlik az esős évszak ereje a Rebbe szerint: bár tökéletlenségünk jellemzi, ez ad lehetőséget a fejlődésre is.

HANUKAVÁSÁR

FORRÓITAL BÁR ÓBUDAI ZSINAGÓGA

11.22. 10:00–18:00

RÉSZLETEK: ZSIDOPROGRAMOK.HU

ZSIDOPROGRAMOK.HU

PROGRAMAJÁNLÓ

SZEMTELENKEDIK: HOGYAN REAGÁLJAK RÁ?

Két szakember, két generáció, két szemszög, egy család: Dr. Szamosi Éva és unokája, Koó Sára Laura pszichológus a kamaszok nevelésének titkairól, megoldási stratégiákról.

2026. 11. 14. 18:00
Zsilip

ÚJLIPÓTVÁROS FEJLŐDÉSE 1873-TÓL NAPJAINKIG

Újlipótváros kialakulásáról, az egykor itt élő emberek – és főleg a zsidóság – mindennapjairól az elmúlt bő másfél évszázadra fókuszálva. Sétánk utolsó állomása a Zsilip.

2026. 11. 15. 11:00
Bp., Hegedűs Gy. u. 3.

ÖSSZEOMLÁS ELŐTT A NYUGATI CIVILIZÁCIÓ?

Beszélgetés Európáról az iszlám, a gazdasági hanyatlás és az identitásválság szorításában. Köves Slomó rabbi vendége ezúttal Béndek Ábris politológus, történész.

2026. 11. 20. 19:15
Óbudai Zsinagóga

részletek és jegyvásárlás:
zsidoprogramok.hu

HÍREK

REGISZTRÁLJON HANUKAI GYERTYÁÉRT

Hanuka közeledtével az ünnepi készülődés egyik fontos része a gyertyák beszerzése. Ebben pedig idén is segít az EMIH! A november 22-i Hanukavásáron minden család ingyenes hanukai gyertyacsomagot vehet át. Regisztráljon a *zsidoprogramok.hu* oldalon, és vegye át az ajándékát a személyesen.

Az átvételre november 22-én, 10 és 18 óra között lesz lehetőség az Óbudai Zsinagógában, a Hanukavásár keretében. Várjuk szeretettel az egész napos eseményen, ahol biztosan Ön is megtalálja a legjobb kézműves programot magának, ajándékot a családtagjának vagy barátjának.

HANUKAGYERTYÁK ÉS A NŐK

Jóllehet, hanuka idején nincs általános munkatilalom, hagyomány, hogy a nők nem végeznek házimunkát, amíg égnek a hanukai mécsek.

A hagyománynak két történelmi magyarázata van: az egyik a görögök által a zsidó nőkkel szemben elkövetett megaláztatásokhoz, a másik pedig egy bátor nő, Judit történetéhez kapcsolódik. Lerészegítette és elaltatta Holofernészt, a görög hadvezért, majd megölte őt, így a zsidók megmenekültek.

GYERTYA VAGY OLAJ?

A hanukai mécsek meggyújtásához minden kóser olaj és viaszgyertya alkalmas. A micva legszebb teljesítése a tiszta olívaolajjal történhet, hiszen a hanukai csoda is ehhez kapcsolódik. Ugyanakkor más, tisztán és erős fénnyel égő olaj, illetve a viaszból készült gyertya is megfelelő.

VIRTUÁLIS BÉT MIDRÁS

Vasárnaptól csütörtökig

7:30	Köves Slomó rabbi
19:00	Oberlander Báruch rabbi (hétfő kivételével)
20:00	Megyeri Jonatán rabbi

Szerdánként

14:30	Női szakasz Feldman Mussie rebecen

Vasárnap és hétfőn

20:30	Liora Ruth

ELŐADÁSOK A ZSINAGÓGÁKBAN

Vasvári Pál utcai zsinagóga

H. 19:00	*Zohár*, a zsidó misztika könyve
H. 20:00	Talmud – *Kidusin* traktátus
P. 16:15	Náchmánidész kommentárjaiból (Oberlander Báruch)
P. 18:30	Dilemmák a hetiszakaszban (Szabó György Menáchem)

Óbudai Zsinagóga

P. 19:30 Sz. 9:15	Hetiszakasz a zsidó filozófia tükrében

Budavári zsinagóga

P. 18:45 Sz. 9:30	Tanulás A lélek térképe

Zsilip

P. 18:00 Sz. 9:30	Tanulás

Újbudai zsinagóga

P. 18:00 Sz. 9:30	Hetiszakasz a haszidizmus tükrében

Zsidóház Szentendre

Sz. 9:30	*Tánjá* tanulás magyarul

REBBÉK NYOMÁBAN

A HASZIDOK ANYUKÁJA

CHANA DEUTSCH

A Rebbe felesége, Chaya Mushka Schneerson rebecen a fehéroroszországi Babinovicsban született 1901-ben. Egész életét rebbék között élte: nagyapja az ötödik, apja a hatodik, férje pedig a hetedik lubavicsi rebbe volt. Nevét szépanyjáról, a harmadik rebbe feleségéről kapta nagyapja, az ötödik rebbe kérése alapján. Nem meglepő hát, hogy egészen fiatal korától aktív szerepet játszott a mozgalom földalatti oktatási tevékenységében és vallási életében, amikor a kommunista rezsimben ez már tilalmasnak számított. 1928-ban ment hozzá Menachem Mendel Schneerson rabbihoz, aki 1951-ben, egy évvel apósa halála után – részben felesége unszolására – vette át a Chábád mozgalom vezetését. A bolsevikok elől 1933-ban Párizsba, majd a nácik elől 1941-ben az Egyesült Államokba menekültek.

Chaya Mushka rebecen visszavonult életet élt. Nem szeretett megjelenni a nagyközönség előtt, mindig szerényen, visszafogottan viselkedett, és a háttérből nyújtott segítséget az arra rászorulóknak. Kevesen ismerték őt, nem jelent meg közösségi eseményeken, a telefonban egyszerűen „a President Streeten lakó Mrs. Schneerson"-ként mutatkozott be, ám a háttérben mindvégig szorgalmasan dolgozott és biztosította, hogy a Rebbe a lehető legtöbb idejét hivatásának szentelhesse. Saját gyermeke nem volt, és valahányszor a hozzá látogató gyerekek megkérdezték, hogy hol vannak a gyerekei, csak ennyit mondott: „a hászidok az én gyermekeim".

A rebecen gondoskodó asszony volt és mindig odafigyelt a részletekre. A róla szóló történetek gyakran kiemelik szerénységét, választékos beszédstílusát és végletekbe menő vendégszeretetét. Chaya Mushka rebecen megtestesítette az ősi zsidó női ideált: *kol kvudá bát melech pnimá* – a király lányának minden dicsősége belülről fakad. Bár rengeteget tett zsidó testvéreiért, mindig csendben, a színfalak mögül cselekedett. Nagyon sokan csak később vagy talán soha nem tudták meg, hogy ki sietett önzetlenül a segítségükre.

A bölcs, tanult és önzetlen asszony 1988-ban, svát hó 22-én adta vissza lelkét az Örökkévalónak.

CHÁJÉ-SZÁRÁ

AZ ÉDENKERT KAPUJA

CHANA DEUTSCH

A zsidóság négy szent várost tart nyilván Izrael földjén: Jeruzsálem, Hevron, Cfát és Tverjá (Tibériás). A Jeruzsálemtől délre fekvő Hevronban található az ősi temetkezési hely, a Máchpélá-barlang, melyet Ávráhám vásárolt meg Szárá és utódaik számára, örök birtokul.

A hely neve a héber *káful* – kettős szóból származik, mivel maga a barlang kettős, felső és alsó részből áll, és mert párokban temetkeztek oda a zsidó nép ősei (kivéve Ráchel, aki Betlehemben nyugszik).

> „És meghalt Szárá Kirját Árbában, az Hevron, Kánaán országában"
>
> (*1Mózes* 23:2.)

A Máchpélá-barlangot ma a Nagy Heródes által, mintegy kétezer évvel ezelőtt emelt, vastag kőfalak veszik körül.

A midrás szerint Ávráhám az isteni Gondviselés segítségével bukkant a barlangra. Amikor a körülmetélése után meglátogatták őt az angyalok, a borjú, amit fel akart nekik szolgálni, elszaladt: ahogy kergette, megbotlott egy kőben. Egy barlangot látott, melyben gyertyák égtek, és melyből különleges illat áradt. Az Édenkert bejáratát látta...

IMAIDŐK

2026. NOVEMBER 7. — NOVEMBER 13.

SZOMBAT REGGELI IMA:

Vasvári Pál utcai zsinagóga	9:15
Óbudai Zsinagóga	10:00
Keren Or Központ	10:00
Újbudai Zsinagóga	10:00
Budavári Zsinagóga	10:00
Zsilip Központ	10:00
Vörösmarty utcai zsinagóga	10:00
Jósika utcai zsinagóga	10:00
Rákospalotai zsinagóga	10:00
Teleki téri Imaház	10:00
Zsidóház Szentendre	10:00

SZOMBAT DÉLUTÁNI IMA:

Vasvári Pál utcai zsinagóga	15:55
Keren Or Központ	16:00

HÉTKÖZNAPI REGGELI IMA:

Vasvári Pál utcai zsinagóga	8:00
Óbudai Zsinagóga	6:30
Keren Or Központ	8:30
Zsilip Központ	7:30

HÉTKÖZNAPI DÉLUTÁNI IMA:

Keren Or Központ	16:00

PÉNTEK ESTI IMA:

Vasvári Pál utcai zsinagóga	16:00
Óbudai Zsinagóga	18:30
Keren Or Központ	18:00
Újbudai Zsinagóga	18:30
Budavári Zsinagóga	19:00
Zsilip Központ	18:30
Vörösmarty utcai zsinagóga	18:00
Jósika utcai zsinagóga	18:00
Zsidóház Budafok	17:00
Rákospalotai zsinagóga	18:30
Zsidóház Szentendre	19:00

részletek:
emih.org

A RABBI VÁLASZOL

LOPÁS-E AZ AI-T HASZNÁLNI?

OBERLANDER BÁRUCH — A rovat cikkei teljes terjedelmükben a *zsido.com* oldalon olvashatóak.

Tisztelt Főrabbi Úr!

Nagy figyelemmel olvasom hétről hétre írásait a Gut Sábesz újságban. Örömmel fogadtam az AI kapcsán írt cikket is [Gut sábesz, 2026. október 16.], *felmerült viszont néhány kérdésem [...]*

Az AI-modellek készítésekor nem fizettek a betanításnál használt dolgok jogtulajdonosának, művészeknek, kiadóknak stb. Felmerül-e, hogy itt lopás történt, és amikor az AI-modellt használjuk, akkor mi is részt veszünk ebben a bűnben? [...]

Benjamin

AI-illusztráció

Szellemi tulajdon a háláchában

A zsidó jog elismeri a szellemi tulajdon létezését (*Sulchán áruch RSZ*, 1. kötet, Előszó, 17. oldal a 2001-es kiadásban, lásd még Nahum Rakover: *Copyright in Jewish Sources* [héber] 2. fejezet). Arról azonban már vita van a rabbik között, hogy a kiadó copyrightja háláchikus-e, pl. egy Talmud-nyomtatás esetében. Van-e joga valaki másnak ugyanezt a Talmudot kiadni vagy az eredeti kiadót illeti a szerzői jog? Ez már egy kicsit nehezebb kérdés, mert a Talmud nem azé, aki kiadta. Ezért a rabbik kerülőutat használtak erre, ún. *chéremet* hirdettek: kiközösítés terhe mellett tiltották meg az ilyen Talmudok újbóli kiadását adott időn belül (lásd: az Álter Rebbe: *Igrot kodes* 92. levél; Rakover *uo.* 2. kapú]).

Ugyanakkor, ha állami törvény vonatkozik a hasonló művek kiadására, akkor az biztosan kötelez minket, mert „az állam törvénye (*diná demálchutá*) törvény" (Talmud, *Gitin* 10b., *Sulchán áruch, Chosen mispát* 369:6.).

Ha elfogadjuk, hogy egy könyvnek vagy művészeti alkotásnak van tulajdonosa, és ha a betanításnál az alkotóknak nem fizették ki a jogdíjat, akkor ez lehet, hogy lopás, és ha használjuk az AI-t, mi is bűntársak lehetünk ebben.

Az ellenérv: tanulás és megértés nem lopás

Létezik azonban egy másik érvelés is, ami szerint semmiféle lopás nem történt.

Tegyük fel, hogy vettem egy könyvet, megértettem bizonyos alapelveket belőle, és ezeket, kiegészítve rengeteg más alapelvvel, megtanítom másoknak. Senki nem fogja azt mondani, hogy arra, amit én a fejemben megértettem, jogdíj jár.

Hasonlóképpen, ha az AI is csak tanul és megértett dolgokat a betáplált alkotásokból, és nem szó szerint tárolja az adatbázisában, majd adja vissza, amikor kérdezik, akkor egyáltalán nem biztos, hogy felmerül a jogdíj kérdése (lásd még: *https://www.dintora.org/Show_article/541*).

A méltányos használat

Létezik a copyright kapcsán pl. az USA-ban az úgynevezett méltányos használat (*fair use*), ami „bizonyos esetekben lehetővé teszi a szerzői joggal védett anyagok engedély nélküli felhasználását [...] alkalmazható például kommentároknál, híradásoknál vagy kutatási és oktatási területen" – írja a Wikipedia.

Ez alapján az AI fejlesztői is mondhatják, hogy a méltányos használat keretein belül mozognak: nem könyveket loptak, hanem létrehoztak a felhasználásukkal egy tudásbázist.

Csakhogy ez az érvelés nem teljesen állja meg a helyét, hiszen a fejlesztő cégek ingyen használják más alkotását, hogy pénzt keressenek vele. A Talmud ezt úgy fogalmazza meg, hogy „hogy lehet, hogy valaki a másik ember állatával keres pénzt?" (*Bává meciá* 35b.).

A kérdés jogi szempontból még nem dőlt el, és addig, amíg nem lesz tilos az AI használata, addig semmiképp sem lehet arról beszélni, hogy bűntársak vagyunk, ha használjuk,.

Kiadja a Chabad-Lubavics-Zsidó Nevelési és Oktatási Alapítvány I 1052 Budapest, Károly körút 20. I Telefon: +36 1 268 0183 I zsido.com/gut-sabesz
gutsabesz@zsido.com **Felelős kiadó:** Oberlander Báruch rabbi **Főszerkesztő:** Steiner Zsófia **Grafikai tervezés:** EDCL – Emih Design and Content Lab
Munkatársak: Dénes Anna, Naftali Deutsch, Molnár Zsófia **Nyomdai előkészítés:** Juhász Valéria **ISSN** 1416-46-04
A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!